

Вогоць галицької гутти причарував митців-склярів із усього світу

Лариса МАРЧУК

8-й Міжнародний симпозиум гутного скла у Львові

З 2 по 12 жовтня Львів став міжнародною столицею гутного скла. Сюди приїхав 41 художник із чотирьох континентів світу. Кожного дня вони по черзі ставали до печей і творили свої неперевершені шедеври зі скла. Так за 10 днів склярі «народили» неповторні художні вироби, які виставили у п'яти експозиційних залах Національного музею у Львові. Водночас з іноземними гостями свої мистецькі твори представили українські художники й студенти Львівської національної академії мистецтв. Вагомий доробок об'ємно-просторових композицій зі скла цілої когорти художників укотре нагадав про те, що, коли людей єднає одна мета – прагнення гармонії, досконалості, – мистецькому самовираженню немає меж.

Галицьке скло

Не випадково, що саме Львів став на десять днів міжнародною столицею гутного скла. Ще на галицькому княжому дворі існували гутти з майстернями, де виготовляли смальтові мозаїчні підлоги, стіни, вітражі, прикраси, посуд. Відтоді інтерес до виробів із скла постійно зростав і воно відкривало гутникам свої таємниці.

Особливого розвитку мистецтво художнього скла досягло у 60–70-ті роки ХХ століття, коли у Львові потужно, на весь СРСР, працювала експериментальна кераміко-скульптурна фабрика. Саме тоді відкрили кафедру художнього скла при Інституті прикладного й декоративного мистецтва – нині Львівська національна академія мистецтв. У той час мистецтво гутного скла вийшло за межі ужитковості і стало повноцінним образотворчим високохудожнім видом мистецтва. По досвід до львівських склярів приїжджали художники з усього Радянського Союзу. Їхні неперевершені вироби з художнього скла стали окрасою інтер'єрів будинків і палаців культури, концертних залів, готелів, ресторанів, кафе в багатьох містах.

– Саме тоді я познайомилася з художником Андрієм Бокотеєм, – розповіла оглядачеві журналу «Віче» дійсний член Російської академії художеств, професор МДХПУ, народний художник РФ Любов Савельєва, учасниця багатьох львівських симпозиумів скла. – Починаючи з 1989 року я не пропустила жодного симпозиуму. Сьогодні я знову тут, але вже з групою своїх учнів. На превеликий жаль, на колишньому пострадянському просторі лише у Львові нині відродилися печі-гутти. І я дуже рада за львів'ян, що їм удалася цей міжнародний проект, який зводить їх на нову сходинку в розвитку мистецтва гутного скла.

У роки незалежності Львівська експериментальна кераміко-скульп-

турна фабрика, як і більшість місцевих промислових підприємств, припинила своє існування. Досвідчені майстри роз'їхалися хто куди в пошуках роботи. Працювала у Львові лише одна піч при Академії мистецтв. Проте натхненник і організатор симпозиумів гутного скла Андрій Бокотей вірив, що життєдайний вогонь гутти знову покличе до печей майстрів і митців. Так і сталося.

2009 року в селі Новий Яр, що за 30 кілометрів від Львова, збудували завод «Галицьке скло». Нині його очолює досвідчений організатор виробництва Зиновій Литвин. За допомогою художника Андрія Бокотей розшукали й повернули на новий завод львівських майстрів-гутників. Відтак 8-й Міжнародний симпозиум гутного скла відбувався біля нових печей. Засновник компанії «Галицьке скло» та співголова організаційного комітету Віталій Дем'янюк профінансував цей захід. Художники працювали на заводі, а проживали неподалік, у санаторії «Шкло», відомому своєю цілющою водою. Благодатна природа – довкола осінній ліс у сяйві сонячних днів – сприяла плідній роботі митців. У конференц-залі санаторію щодня проходили лекції для студентів, зустрічі з художниками. Гості охоче ділилися досвідом. Відомий художник-скляр Іржі Шугаєк із Чехії розповів студентам і колегам про свою творчість, Габрієла Ковальська з Польщі – про автентичність скла. Метью Дюрран із Великої Британії прочитав лекцію про еволюційний етап у світі скла, Казімеж Павляк із Польщі дав розгорнуту характеристику розвитку художнього скла з використанням скловолокон у його країні. Зі спеціфікою московської школи скла ознайомила присутніх Юлія Мерзлякіна, поділилися власним творчим досвідом Андрій Бокотей та інші учасники симпозиуму.

Іржі Шугаєк (Чехія)

Магія вогню покликала маестро

У 8-му Міжнародному симпозиумі гутного скла брали участь 75 художників з Австралії, Австрії, Великої Британії, Естонії, Китаю, Литви, Латвії, Люксембургу, Польщі, Росії, США, Туреччини, Угорщини, України, Франції, Чехії. І кожному іноземному учасникові потрібно було забезпечити місце біля печі. Тому щодня працювали групами по 5–6 осіб. За умовами симпозиуму кожний митець мав виготовити дві роботи, одну – залишити на заводі, другу – передати музеєві у Львові.

Програма симпозиуму була розписана по днях і годинах. Усі прагнули показати свою майстерність, побачити, що творять колеги, і поспілкуватися, поділитися досвідом.

Але вже у день відкриття симпозиуму трапилося непередбачуване. За програмою того дня ніхто не мав працювати біля печей. Всі учасників повели на завод лише для ознайомлення з виробництвом та його продукцією. І ось, коли відомий художник Іржі Шугаєк побачив печі, він не міг пройти повз палаючі жерла гуті, не поспілувавши, не вклонившись їм...

Майстрам-склярам знайоме це відчуття, коли вогонь такий звабливий, що гаяти час біля скляного варева гуті митцеві не під силу: треба творити. І магія вогню покликала маестро. Тоді 70-річний Іржі Шугаєк не втримався, легко скочив на поміст біля гуті, взяв трубку і почав творити – дути: його очі світилися радістю і, здавалося, бісиками. Пальці на трубці працювали, як у скрипаля, спина напружилась, як у штангіста, бо у витягнутих руках він тримав довгезелзну металеву трубку з чималим шматком розпеченої скломаси. Ще один захід трубки у вогонь гуті, ще один подих – і світові явилася дивна бульбашка, ще півгодини – і вона наростала, ще трошки повітря – і вона вже має боки, трубка в руках Іржі гойдається і він нею наче жонгує, піддуваючи... Чудодійство триває, здається, лічені хвилини й ось уже образ диво-птаха з довгим дзьобом вінчає трубку. Вмить «півень» опиняється в печі, де триває опал і спочинок новонародженого. Задоволений художник поставив свій витвір у піч і продовжив знайомство з підприємством, наче нічого епохального та дивовижного і не сталося.

Алхіміки чи художники

Автор Жан-П'єр Шевальє

Художники-склярі (зліва направо): Анатолій Гоголь, Михайло Бокотей, Оксана Тарнавська, Ігор Заблоцький, Лариса Марчук (оглядач журналу «Віче»), Андрій Бокотей, Роман Дмитрик

Споглядаючи роботу учасників симпозиуму біля гуті, замислюєшся, чого більше у цьому дійстві – просто технології чи польоту душі. Самі художники-гутники привірюють себе до алхіміків. У пошуках їм допомагають вищі сили Духу Творчості.

– Адже планувати щось, працюючи з таким матеріалом, як скло, – вважає учасник симпозиуму художник-гутник, викладач Львівської національної академії мистецтв Роман Дмитрик, – можна лише на 70 відсотків, а решта 30 – це робота самого скла. Тому художники-склярі постійно працюють над пошуками нових технологій одержання скломаси, творять за прикладом алхіміків.

Один із учасників симпозиуму, француз Жан-П'єр Шевальє, якого наші художники жартома називали Іван Петрович Шевальє за щирість і доброзичливість, показав винайдені ним новітні технології в гутному склі. Він виконав триптих із ваз, неповторних за структурою добутого скла. Не менше вразив своїми малими формами, але глибоконасиченою гаммою кольорів у скромній за розмірами композиції гутного скла американець Марк Екстранд.

– Ця виставлена композиція – дуже трудомістка. Я її виконував на різних гутах в Австралії, Франції, вдома, а на цьому симпозиумі завершив, – розповів Марк Екстранд.

– Я не вперше приїжджаю на запрошення Андрія Бокотей, мені тут дуже подобається. За кордоном я розповів багатьом моїм колегам про цей симпозиум у Львові і вони теж сюди прибули. Нам тут подобається – прекрасна організація заходу, чудова погода і гарний настрій. А результатом нашої вдалої роботи є виставка, де представлено багато композицій із скла, серед яких не можу обрати найкращу. Бо вони, як дівчата-красуні, котрі зібралися в одній кімнаті, всі досконалі. Так і ці твори – кожний з них має свою особливість.

У симпозиумі взяли участь 24 українські художники-склярі, вони також представили свої роботи на виставці. Коли дехто зі снобів від мистецтва намагався протиставити твори вітчизняних митців роботам іноземців, відомий член міжнародної асоціації арт-критиків AICA, президент Української секції AICA, заслужений діяч мистецтв України Зоя Чегусова висловила щодо цього свою думку.

– Я навіть не порівнюватиму західних митців і українських, бо симпозиум засвідчив, що всі вони

Автор Андрій Бокотей

успішно працюють в одному ключі. В кожного митця є свої прийоми, свої методи творення. Радію за українців, бо побачила в нових роботах, зокрема, Андрія Петровського, Ореста Принади, багато цікавого. Приємно вразили оригінальні роботи студентів у стилі поп-арт – тут стільки нових фанта-

зій! Молодь, як завжди, готова експериментувати і нічого не боїться.

Я мала можливість спостерігати за висококласною роботою майстрів-гутників нового заводу «Галицьке скло». Вони змогли реалізувати всі проекти, які запропонували їм іноземні художники. Львівщина сьогодні – центр гутного скла не лише Сходу Європи, а й Заходу. Адже через економічну кризу закрилося багато скловодів у Чехії, Словаччині, Польщі, а у Львові завдяки творчому потенціалу Академії

мистецтв і компанії «Галицьке скло» збереглося це мистецтво. Львів став центром розвитку художнього скла. Співпраця колективів Львівської національної академії мистецтв і компанії «Галицьке скло» є взаємовигідною, оскільки для заводу потрібні нові мистецькі ідеї. На підприємство мають прийти молоді художники, які піднесуть виробництво гутного скла на новий, ще вищий рівень.

Доктор *Honoris Causa*

До фіналу 8-го Міжнародного симпозиуму гутного скла організатори підготували спеціальну програму з урочистостями. У Львові в Національному музеї відбулася церемонія присвоєння звання «Доктор *Honoris Causa*» відомому художникові-скляру Іржі Шугаєку. У президії посіли свої місця члени вченої ради Львівської національної академії мистецтв, які одноставно присудили високе звання чеському митцеві. Академічний хор Львівського музичного інституту імені М. Лисенка врочисто проспівав студентський гімн «Гаудеамус». Спеціально для Іржі Шугаєка на кафедрі дизайну костюма виготовили блакитну шовкову мантию і головний убір. Тож Іржі Шугаєку довелося зняти свого кристалого капелюха, з яким він не розлучається, і

вдягнути врочисті шати доктора *Honoris Causa*. Хористи вітали солоспівами всіх присутніх. Серед них чи не найбільше було студентів Академії мистецтв.

В урочистій атмосфері нагородили срібними медалями трьох учасників симпозиуму – Любов Савельєву (Росія), Іржі Шугаєка (Чехія) і Ремігіуса Крюкаса (Литва). Нагороди вручив президент Академії мистецтв України Андрій Чебикін, який сказав: «Національна Спілка художників втратила виробничу базу на Львівській кераміко-скульптурній фабриці. Але нині збудований новий завод «Галицьке скло», тому набутого досвіду виробництва гутного скла не

втрачено завдяки співпраці з нашою кафедрою. Завдяки знаним майстрам-гутникам – **Володимирові Крислачу, Володимирові Хохлову, Романові Венгреняку, Тарасові Піху, Станіславові Адамовичу, Євгенові Пилинському** учасники симпозиуму художники-склярі втілили свої задуми».

Кожному учасникові симпозиуму в урочистій атмосфері Андрій Чебикін та Андрій Бокотей вручили відзнаку і пам'ятний сувенір.

– Ми з Іржі знайомі вже не один десяток років, – розповів президент 8-го Міжнародного симпозиуму гутного скла Андрій Бокотей. – Іржі є постійним учасником усіх наших симпозиумів. Тож цілком заслужено одержав найвищу відзнаку вченої ради академії мистецтв – почесне звання «Доктор *Honoris Causa*».

Після нагородження в Національному музеї врочисто відкрили виставку робіт учасників 8-го Міжнародного симпозиуму гутного скла. Ця неперевершена

за своїм масштабом і мистецькими цінностями колекція об'ємно-просторових фігур із скла залишиться у Львові. Серед художніх творів, а тут представлена 61 робота, є мистецькі композиції, які самі учасники симпозиуму оцінюють у кілька тисяч доларів. Наприклад, робота Марка Екстранда у США коштує не менш як 3 тисячі доларів.

– Мистецтво гутного скла стало за кордоном досить популярною формою творчого відпочинку. Щоб цікаво провести свій вільний час, люди їдуть на приватні заводи з виробництва художнього скла не лише на екскурсію, а й працюють біля печей, власноруч виготовляючи твори з гутного скла, – розповідає учасник симпозиуму Олесь Дзиндра. – Таке захоплення має свою назву *word-show*. Година роботи біля гутки коштує понад 40 євро.

Автор Слав Кадочников

Автор Анатолій Гоголь

